

BNO Branchemonitor 2017

De Nederlandse ontwerpsector in beeld en getal

**Beroepsorganisatie
Nederlandse Ontwerpers**

Postbus 20698
1001 NR Amsterdam
Danzigerkade 8a
1013 AP Amsterdam

T +31 (0)20 624 47 48
F +31 (0)20 627 85 85
E bno@bno.nl
W www.bno.nl

Voorwoord

Herstel

In lijn met de economische opleving veert ook de designsector weer op. De cijfers over 2015 bevestigen het herstel dat in 2014 al zichtbaar werd. De omzet bij bureaus is - ondanks vrijwel gelijk gebleven omzet per fte - ten opzichte van het jaar ervoor weer licht gestegen. De ZZP'ers boekten zelfs een beduidend beter omzetresultaat dat gecorrigeerd naar fte nog hoger uitkomt.

BNO Branchemonitor

De aanpassing en inkorting van de vragenlijst voor de Branchemonitor over jaar 2014 had de beoogde hogere respons als gevolg. Dit jaar was de respons nagenoeg gelijk, wat ons een goede basis geeft om de komende jaren trends te blijven analyseren. Daarbij kwamen we tot de conclusie dat een indeling in een beperkt aantal categorieën de meest bruikbare resultaten zal opleveren, en voorkomt dat eenzelfde activiteit in een nieuw jaar onder een andere categorie wordt geplaatst. In de vragenlijst over 2015 zijn drie categorieën gehanteerd, te weten: 1) *Communicatie- (on-/offline) en grafisch ontwerp*; 2) *Industrieel en productontwerp*; en 3) *Ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en interieurarchitectuur*. In de vragenlijst over 2016 zal hieraan een vierde categorie worden toegevoegd, te weten: *service- en user experience design*. De groeiende vraag naar en bedrijvigheid in die tak van sport maakt dat noodzakelijk. Toevoeging van een nieuwe pijler in de survey zal het onderzoek tijdelijk verstoren, maar levert op termijn een beter beeld op van de branche.

Flexwerkers

Ook deze editie van de Branchemonitor toont de groei van het aantal ZZP'ers in het vak. Een groei die overigens deels ten koste gaat van het totale aantal arbeidsplaatsen in de branche. Bureaus worden gemiddeld iets kleiner terwijl het aantal zelfstandig werkende ontwerpers wederom is gestegen. Bureaus huren wel in toenemende mate flexwerkers in. Gemiddeld per bureau gebeurt dat zesmaal per jaar. Opvallend is dat recent gestarte zelfstandig ontwerpers in 2015 gemiddeld een lagere omzet behaalden dan collega's die altijd al op die manier hun vak uitoefenden.

De markt

De meeste omzet, namelijk 92%, wordt door vrijwel alle ontwerpers nog steeds behaald in eigen land. De overige opdrachtgevers zijn voornamelijk afkomstig uit de rest van Europa. Slechts 2% van de totale omzet werd buiten Europa gegenereerd. De zakelijke en financiële dienstverlening blijkt voor bijna een kwart verantwoordelijk voor de omzet van de branche en is daarmee nog steeds de belangrijkste opdrachtgeversgroep. Een groeiende vraag is afkomstig van het segment *Fast Moving Consumer Goods* (FMCG). Die categorie zal onder deze noemer worden toegevoegd aan de volgende Branchemonitor. Recente starters lijken opvallend vaak te werken voor particuliere opdrachtgevers, evenals voor de detailhandel. Die observatie bevestigt de aanname dat startende ontwerpers hun eerste opdrachtgevers vaak vinden in eigen kring.

Madeleine van Lennep
Directeur BNO

bno.nl/branchemonitor

NB: Branchecijfers over 2015 zijn na afsluiting van de boeken door de ondernemers verzameld en verwerkt in de tweede helft van 2016. Vanwege de mededingingswetgeving in Nederland kunnen ze niet eerder dan in 2017 worden gepubliceerd.

Infographic: Studio Ruiters Janssen (www.ruiterjanssen.nl)

Inhoud

Voorwoord	2
Infographic	5
1 Bedrijven en mensen.....	7
2 Omzet en markten	9
3 Tarieven	12
4 Gefactureerde uren zzp'ers	14
Colofon.....	15

Infographic

Ontwerper: Studio Ruiter Janssen (www.ruiterjanssen.nl), winnaar BNO Infographics Jaarprijs 2015

Gemiddeld uurtarief voor ontwerpwerkzaamheden

85 euro

zzp

Percentage
werkzame
Nederlandse
ontwerpers
werkzaam
als zzp'er
23%

Gemiddelde omzet

75.000 euro
per fte

68.700 euro
per zzp'er

Omzetverdeling
naar type
opdrachtgever

Zakelijke en financiële dienstverlening
22%

Overheid
8%

9%

Industrie en bouwnijverheid
8,5%

Groot- en detailhandel
8%

Cultuur- en kunstinstellingen
8,5%

NGO's en non-profits
35%

Overig
35%

Percentage werkzame
Nederlandse ontwerpers
in dienst bij een ontwerpbureau
77%

Gemiddeld aantal
fte per bureau
per jaar

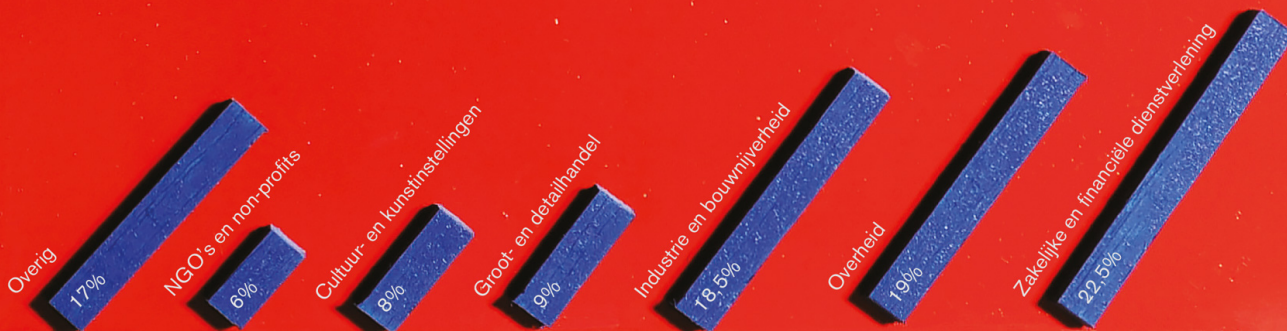
Gemiddeld aantal
inge huurde zzp'ers
per bureau per jaar

100 euro

bureau

864.000 euro
per bedrijf

96.000 euro
per fte

1 Bedrijven en mensen

Aantal bedrijven, 2012-2015

Aantal

	2012	2013	2014	2015
totaal	2.277	2.155	1.957	1.692

Gemiddeld startjaar, 2015

Jaartal

	gemiddeld startjaar	gestart in 2011 of later
zzp'ers	2003	12%
bureaus	1997	4%
totaal	2001	10%

Gemiddeld startjaar naar hoofdactiviteit, 2015

Jaartal

	Communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	Industrieel en/of productontwerp **	Ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur ***
zzp'ers	2002	2005	2006
bureaus	1996	1998	2003

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp*, behoren mede service design, brand design, huisstijlen en corporate design, verpakkingsontwerp, letterontwerp, illustraties, animaties, infographics.

**Tot *industrieel en/of productontwerp* worden mede gerekend: verpakkingsontwerp (3D, modeontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoireontwerp en vrije vormgeving).

*** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren mede tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte en retail design.

Gemiddeld aantal werkenden bureaus, 2015

Aantal

	werknemers	directie	totaal
totaal	7	2	9

Gemiddeld aantal werkenden bureaus naar omzetklasse, 2015

Aantal

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
totaal	4	12	22	58	9

Gemiddeld aantal werkenden bureaus naar hoofdactiviteit, 2015

Aantal

	Communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	Industrieel en/of productontwerp **	Ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur ***
totaal	8	9	5

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp*, behoren mede service design, brand design, huisstijlen en corporate design, verpakkingsontwerp, letterontwerp, illustraties, animaties, infographics.

**Tot *industrieel en/of productontwerp* worden mede gerekend: verpakkingsontwerp (3D, modeontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoireontwerp en vrije vormgeving).

*** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren mede tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte en retail design.

2 Omzet en markten

Gemiddelde omzet per fte, 2012-2015

Duizend euro

	2012	2013	2014	2015
zzp'ers	58	57	62	75
bureaus	94	95	97	96

Gemiddelde omzet zzp'ers naar startjaar, 2015

Duizend euro

	gestart voor 2011	gestart in 2011 of later
totaal	70,5	54,5

Verdeling omzet zzp'ers naar omzetklasse, 2015

Procent

	tot 15.000 euro	15.000 tot 50.000 euro	50.000 tot 100.000 euro	meer dan 100.000 euro	totaal
totaal	5	34	37	23	100

Verdeling omzet bureaus naar omzetklasse, 2015

Procent

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
totaal	68	16	15	1	100

Verdeling omzet naar inkomstenbron, 2015

Procent

	zzp'ers	bureaus	recente starters	totaal
honorarium (gedeclareerde uren)	85	88	90	86
royalty's en licenties	2	1	0	2
verkoop	4	3	5	4
marges op inkoop	4	6	4	5
overig	1	2	1	4
totaal	100	100	100	100

Verdeling omzet naar hoofdactiviteit, 2015

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	69	73	72
industrieel en/of productontwerp **	12	20	18
ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of –architectuur ***	19	7	10
totaal	100	100	100

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp*, behoren mede service design, brand design, huisstijlen en corporate design, verpakkingsontwerp, letterontwerp, illustraties, animaties, infographics.

**Tot *industrieel en/of productontwerp* worden mede gerekend: verpakkingsontwerp (3D, modeontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoireontwerp en vrije vormgeving).

*** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren mede tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte en retail design.

Verdeling omzet naar opdrachtgever, 2015

Procent

	zzp'ers	bureaus	recente starters	totaal
industrie en bouwnijverheid	9	18	2	12
zakelijke en financiële dienstverlening	22	22	11	22
groot- en detailhandel	9	9	22	9
overheid (centraal en decentraal)	8	19	8	11
NGO's en not-for-profit	9	6	11	8
onderwijs	5	4	3	5
horeca, sport en recreatie	5	2	9	4
cultuur en kunstinstituten	8	8	0	8
gezondheids- en welzijnszorg	7	5	1	6
particuliere opdrachtgevers	9	2	22	7
overige opdrachtgevers	8	3	9	7
niet in opdracht	3	1	2	2
totaal	100	100	100	100

Verdeling omzet naar geografische herkomst, 2015

Procent

	zzp'ers	bureaus	recente starters	totaal
Nederland	92	92	93	92
rest van Europa	5	4	7	5
Azië	2	2	0	2
Noord Amerika	1	2	0	1
rest van de wereld	0	0	0	0
totaal	100	100	100	100

Percentage bedrijven met omzet in het buitenland, 2015

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
rest van Europa	30	33	31
Azië	7	12	8
Noord Amerika	4	10	6
rest van de wereld	3	6	4
totaal % bedrijven met omzet in het buitenland	36	42	37

3 Tarieven

Gemiddelde uurtarieven, 2015

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden ¹	95	85	300
ontwerpwerkzaamheden ²	90	80	175
uitvoerende werkzaamheden ³	75	75	175
ondersteunende werkzaamheden ⁴	80	75	200

Gemiddelde uurtarieven zzp'ers, 2015

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	85	80	200
ontwerpwerkzaamheden	85	75	175
uitvoerende werkzaamheden	75	75	175
ondersteunende werkzaamheden	75	75	200

Gemiddelde uurtarieven bureaus, 2015

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	120	110	300
ontwerpwerkzaamheden	100	95	175
uitvoerende werkzaamheden	80	80	135
ondersteunende werkzaamheden	90	85	160

Gemiddelde uurtarieven recente starters, 2015

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	100	85	175
ontwerpwerkzaamheden	90	80	175
uitvoerende werkzaamheden	80	75	175
ondersteunende werkzaamheden	80	60	175

¹ Onder andere advies, consultancy, art en design direction.

² Onder andere conceptontwikkeling, design development.

³ Onder andere dtp, engineering, html-coding.

⁴ Onder andere project- en accountmanagement, traffic.

Gemiddelde uurtarieven bureaus met 15 of meer werkenden, 2015

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	150	140	275
ontwerpwerkzaamheden	120	125	175
uitvoerende werkzaamheden	100	95	135
ondersteunende werkzaamheden	105	100	160

Gemiddelde uurtarieven bureaus naar omzet per fte, 2015

Euro

	tot 40.000 euro	40.000 tot 90.000 euro	90.000 tot 120.000 euro	120.000 tot 200.000 euro	meer dan 200.000 euro
strategische werkzaamheden	80	85	80	115	110
ontwerpwerkzaamheden	85	80	85	100	100
uitvoerende werkzaamheden	60	75	70	120	80
ondersteunende werkzaamheden	70	75	80	95	95

4 Gefactureerde uren zzp'ers

Aantal gewerkte uren per week, 2015

Procent

	gestart voor 2011	gestart in 2011 of later	totaal
minder dan 20 uur per week	0	38	4
tussen de 20 en 32 uur	18	50	22
tussen de 32 en 40 uur	17	0	15
40 uur of meer	65	13	59
totaal	100	100	100

Gefactureerd deel gewerkte uren, 2015

Procent

	gestart voor 2011	gestart in 2011 of later	totaal
minder dan 25%	15	29	16
tussen de 25% en 50%	18	29	19
tussen de 50% en 75%	43	43	42
meer dan 75%	23	0	22
totaal	100	100	100

Gefactureerd deel gewerkte uren naar startjaar, 2015

	gewerkte uren	waarvan gefactureerd
gestart voor 2011	41	51%
gestart in 2011 of lager	25	48%
totaal	39	51%

Gefactureerd deel gewerkte uren naar hoofdactiviteit, 2015

	gewerkte uren	waarvan gefactureerd
communicatie (on-/offline) en/of grafisch *	38	53%
industrieel en/of productontwerp **	43	44%
ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of –architectuur ***	37	44%
gemiddeld	39	51%

* Tot *communicatie (on- & offline) en/of grafisch ontwerp*, behoren mede service design, brand design, huisstijlen en corporate design, verpakkingsontwerp, letterontwerp, illustraties, animaties, infographics.

**Tot *industrieel en/of productontwerp* worden mede gerekend: verpakkingsontwerp (3D, modeontwerp, textielontwerp, sieraad- en accessoireontwerp en vrije vormgeving).

*** Tot *ruimtelijk ontwerp, interieurontwerp en/of -architectuur* behoren mede tentoonstellingsontwerp, ontwerp voor openbare ruimte en retail design.